



UDK 811.163.42'367.622

UDK 811.163.42'367.623

UDK 811.163.42'367.4

Izvorni znanstveni članak

Primljen 24. 07. 2015.

Prihvaćen za tisak 28. 01. 2016.

**Lana Hudeček<sup>1</sup>****Snježana Kereković<sup>2</sup>****Milica Mihaljević<sup>1</sup>**<sup>1</sup>Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb<sup>2</sup>Sveučilište u Zagrebu

## Skupine *imenica + imenica u genitivu i pridjev + imenica* u znanstvenome nazivlju

U radu se analiziraju imenske skupine ustrojstva *imenica + imenica u genitivu* te *pridjev + imenica* na primjerima znanstvenih naziva različitih područja (osobito tehničkih, a potom i ostalih) u prvome redu s obzirom na normativno pravilo na temelju kojega se normativna prednost u standardnome jeziku (pa time i u znanstvenome nazivlju) daje skupini *pridjev + imenica* ako je značenje skupina o kojima je riječ isto. Polazeći od činjenice da su u znanstvenome nazivlju brojni nazivi u kojima se to pravilo ne poštuje, propituju se izvori i dosezi toga pravila i formaliziraju oni slučajevi u kojima se takve zamjene ne provode. Cilj je ovoga rada istražiti odnos između dvaju načina modificiranja imenice (pridjevom ili imenicom u genitivu) u nazivlju, utvrditi koji su čimbenici koji utječu na mogućnost/nemogućnost preoblike jednoga ustrojstva u drugo te utvrditi doseg spomenutoga normativnog pravila. Proučavanjem naziva obaju ustrojstava koji se upotrebljavaju u istome značenju (npr. *osovina kočnice* i *kočnička osovina*, *lanac dizalice* i *dizalični lanac*, *ležajna nestabilnost* i *nestabilnost ležaja*, *vratilo pogona* i *pogonsko vratilo*, *medijska odgovornost* i *odgovornost medija*, *medijski pravobranitelj* i *pravobranitelj medija*, *programski monitoring* i *monitoring programa*), što u pravilu upućuje na nelagodu u prihvaćanju spomenutoga pravila, te naziva koji imaju samo jedno od spomenutih ustrojstava (*os ležaja*, *dijelovi ležaja*, *ploča remena*, *glava cilindra*, *ventil motora*, *glava pile*, *brzina rezanja*, *prototip motora*, *smjer vlakana*, *bolest bubrega*, *upala jetre*, *pogonski kotač*, *usisni ventil*, *bubrežni ka-*



*menac, jetrene probe*) te onih koji su tvoreni s pomoću obaju modela, ali se upotrebljavaju u različitim značenjima (*metalno prevlačenje* i *prevlačenje metala*, *medijska pismenost* i *pismenost medija*) izvode se zaključci na temelju kojih bi to pravilo trebalo dopuniti i preoblikovati.

**Ključne riječi:** posvojni genitiv; posvojni pridjev; znanstveno nazivlje.

## 1. Korpus

Tehnički su nazivi ekscerpirani iz udžbenika, tehničkih priručnika, enciklopedija i leksikona te relevantnih izvora na internetu (portala baze hrvatskoga strukovnog nazivlja Strune – <http://struna.ihjj.hr>, portala znanstvenih časopisa Republike Hrvatske – [hrcak.srce.hr](http://hrcak.srce.hr), mrežnih stranica Hrvatskoga zavoda za norme – <http://www.hzn.hr> i mrežnih stranica Državnoga zavoda za mjeriteljstvo – <http://www.dzm.hr>). Ostali su nazivi ekscerpirani iz *Rječnika kristalografije, fizike kondenzirane tvari i fizike materijala*, iz komunikoloških časopisa i radova dostupnih na internetu, iz naših objavljenih (Halonja i Mihaljević 2006. i 2012, Hudeček i Mihaljević 2009) i neobjavljenih (Kereković 2012) radova o nazivlju različitih struka itd.

## 2. Deskriptivni i preskriptivni pristup nazivlju

Nazivlju se može pristupiti deskriptivno i preskriptivno. Deskriptivnim se pristupom može zaključiti da se promatrana ustrojstva ostvaruju ili samo kao skupina *imenica + imenica u genitivu* ili samo kao skupina *pridjev + imenica* ili se istomu pojmu pridružuju (istoznačni) nazivi obaju ustrojstava. Kako je sinonimija u nazivlju izrazito nepoželjna, u tome je slučaju nužan i preskriptivni pristup, tj. formaliziranje načela temeljem kojih bi se prednost davala jednomu ili drugomu ustrojstvu. Statistički pristup kao osnovna značajka deskriptivnoga pristupa nazivlju na hrvatskim korpusima uglavnom ne daje statistički relevantne podatke.

Jedno je od temeljnih terminoloških pravila da naziv mora biti uspostavljen u skladu s pravilima standardnoga jezika. (Hudeček i Mihaljević 2012: 70). Čest jezični problem s kojim se susreću stručnjaci različitih struka koji se bave nazivljem svoje struke i terminolozi koji im pritom (pogotovo kad je riječ o usklađenosti naziva s normama standardnoga jezika) pomažu jest nedovoljna jasnoća pravila temeljem kojega se pridjevu daje prednost pred adnominalnim genitivom bez odredbe. U ovome radu istražujemo uzroke nedovoljne jasnoće toga pravila te nakon analize mnogobrojnih primjera iz znanstvenoga nazivlja pokušavamo uspostaviti normativni model koji bi trebao pomoći pri terminološkome normiranju. Taj je model,



naravno, primjenjiv i općenito u standardnome jeziku, ali tada pri njegovoj primjeni treba voditi računa o posebnostima funkcionalnih stilova. U ovome se radu usredotočujemo u prvome redu na pitanje u kojim sintaktičkim i semantičkim okolnostima ne treba genitiv u nazivu zamijeniti pridjevom, a u kojima je to potrebno.

### 3. Pravilo u normativnim priručnicima

Kad je riječ o ustrojstvima *imenica + imenica u genitivu* i *pridjev + imenica*, pravila koja se nalaze u normativnim priručnicima u najvećemu broju slučajeva ne pomažu mnogo pri odabiru normativno boljšega naziva. Tomu je nekoliko razloga:

1. terminološka neusklađenost u uporabi naziva *posvojni/odnosni pridjev* i *posvojni genitiv* (izravno povezana s različitim poimanjem kategorije posvojnosti)
2. neusuglašenost o tome odnosi li se navedeno pravilo samo na posvojni genitiv (koji se i tako različito određuje mogućnošću preoblike samo u posvojni ili i u posvojni i odnosni pridjev, ovisno o autorovu poimanju kategorije posvojnosti) ili i na ostale vrste adnominalnoga genitiva
3. u mnogim formulacijama pravila stoji (uz već spomenutu različitu uporabu naziva) da zamjenu treba provesti kad god je to moguće, ali se ne objašnjavaju dovoljno temeljito sintaktički i semantički uvjeti u kojim je zamjena moguća. Stoga u mnogim slučajevima terminološkoga normiranja ostaje nedoumica o tome treba li zamjenu provesti.

#### 3.1. Terminološka neusklađenost u uporabi naziva posvojni/odnosni pridjev / posvojni genitiv

Na to da se nazivu *posvojni pridjev* i *posvojni genitiv* pridaje u normativnim priručnicima različito značenje u nekoliko svojih radova implicitno ili eksplicitno upozorava Branko Kuna (1999, 2001).<sup>1</sup> Minimalno načelo koje je (pa i ono samo naizgled) zajedničko svim normativnim priručnicima jest da (Kuna 1999: 1):

---

<sup>1</sup> Kuna (1999: 1) napominje da to vrijedi isključivo za posvojni genitiv te da se često druge vrste genitiva tumače kao posvojni (objasnidbeni kao *put svile* ili *festival djeteta*, subjektivi kao *tvrdnja Markovića*, genitiv svojstva kao *čovjek sijede kose*). Od pravila da posvojnemu pridjevu treba dati prednost Kuna izuzima neke slučajeve, npr. *roman Dostojevskoga* (jer je to prezime pridjevnoga podrijetla, tj. pridjev), *kuća Kapetanovića*, *kuća Bartolovića*, *glava dječaka* (te razlikuje: *glava dječaka* 'glava nekog, bilo kojeg dječaka' od *dječakova glava* 'glava (tog) određenog dječaka', *Ured Predsjednika* (ured pripada instituciji predsjednika, a predsjednikov ured pripada predsjedniku),



...posvojnomo pridjevu treba dati uvijek prednost, a uporaba posvojnoga genitiva ovjerena je samo u dva slučaja: prvo, ako se uz genitiv nalazi kakva odredba: atribut: *ruke moga oca*, ili apozicija: *knjige pisca Kovačića*, i drugo, ako postoje zapreke u izvođenju pridjeva koje mogu biti semantičke ili tvorbene naravi (*stanovnici mlake* i *mlačni stanovnici* nije isto).

Iako takvo načelo izgleda jednostavno i lako primjenjivo, ono nije takvo iz nekoliko razloga. Prvi je taj što se nazivima *posvojni pridjev* i *posvojni genitiv* u različitim priručnicima označuju različiti pojmovi. Drugi je taj što se osim navedenih (oko kojih postoji opća suglasnost) u različitim priručnicima navode još neki ograničavajući čimbenici u mogućnosti zamjene skupine *imenica + imenica u genitivu* skupinom *pridjev + imenica*, a treći taj što se mogućnost zamjene ne ograničuje (u praksi i u normativnim priručnicima) samo na posvojni genitiv (kod kojega sintagma ima mogućnost preoblike u ustrojstvo s glagolom *imati*).

Pravilo koje navode normativni priručnici može se zbog terminološke neusuglašenosti razumjeti na dva načina:

1. Ako je adnominalnom imenicom u genitivu označen posjedovatelj koji ima oznaku +*živo*, takav genitiv treba zamijeniti pridjevom izvedenim od te imenice.<sup>2</sup>
2. Adnominalnu imenicu u genitivu, kad je to moguće,<sup>3</sup> treba zamijeniti od nje izvedenim pridjevom.<sup>4</sup>

---

*glas navijača, krug prijatelja, dug Hrvatske, ugled Hrvatske, miris Amerike*; napominje da imena naseljenih mjesta uglavnom imaju pridjevni oblik: *Zagrebačke novosti*.

<sup>2</sup> U Pavešić (1971: 436) u odjeljku o posvojnomo genitivu stoji: „Kad se govori o ljudima, genitiv se uzima samo onda ako je imenica u množini ili ima uza se neki atribut (jednu ili više riječi ili rečenicu); inače se uzima posvojni pridjev, npr. *majčin prsten, susjedova kći, Tadijanovićevo pjesma, dječakova mati*. Zanimljivo je, međutim, da se u odjeljku o genitivu kojim se izriče objašnjenje (eksplikativnome genitivu) kaže: „Ovaj se način izricanja upotrebljava osobito onda kad nema prikladnog pridjeva.“, iz čega se može zaključiti da se preporučuje upotrijebiti prikladni pridjev kad on postoji. Silić i Pranjković u odjeljku o posvojnomo genitivu (2005: 201) donose primjere u kojima posjedovatelj uvijek ima oznaku +*živo* (vidi 9. bilješku).

<sup>3</sup> Neodređenost te napomene, koja se nalazi u mnogim priručnicima, otvara daljnje probleme. I kad se navode uvjeti, oni su u pravilu manjkavi i nedorečeni te se uglavnom svode na ograničenje pri izvođenju pridjeva od adnominalnoga genitiva s atributom ili apozicijom te na tvorbeno ograničenje pri izvođenju pridjeva.

<sup>4</sup> Npr. Brabec, Hraste i Živković (1966: 223). U odjeljku o posvojnomo genitivu (prisvojnomo, posesivnome genitivu, kako ga zovu autori) stoji: „Obično se prisvojni genitiv uzima kad uz njega stoji atribut, apozicija ili odnosna rečenica, ukratko, kada uz njega ima neki dodatak. Inače se pripadanje pokazuje prisvojnima pridjevima na *-ov, -ev, -in, -ji, -ski*: *pjesnikovo djelo, Dragonjin grad*,



Uzrok je tomu u prvome redu terminološki, tj. u taj što se u različitim priručnicima nazivima *posvojni genitiv* i *posvojni pridjev* označuju različiti pojmovi. Pod nazivom *posvojni pridjev* podrazumijevaju se katkad samo pridjevi na *-ov*, *-ev*, *-in* (koji u pravilu označavaju pripadanje živomu posjedovatelju),<sup>5</sup> a katkad se u tu skupinu uključuju i odnosni pridjevi (pridjevi na *-ski*, *-čki*, *-nji*, *-ji*...)<sup>6</sup>

*omladinčeva zasluga, kozji rog, splitska omladina.*” te: „Umjesto prisvojnih pridjeva ne valja bez potrebe uzimati genitiv imenice kad uz nju nema dodatka.

Ne valja:	<i>omladina Zagreba</i>	nego treba:	<i>zagrebačka omladina</i>
	<i>šume Bosne</i>		<i>bosanske šume</i>
	<i>rafali mitraljeza</i>		<i>mitraljeski rafali</i>
	<i>utjecaj Byrona</i>		<i>Byronov utjecaj</i>
	<i>vrata kuhinje</i>		<i>kuhinjska vrata</i> ”

Iz primjera je jasno da se posvojni genitiv ne povezuje sa živim posjedovateljem te da preoblika nije povezana s mogućnošću uporabe pridjeva na *-ov*, *-ev*, *-in*.

<sup>5</sup> Hudeček, Mihaljević i Vukojević (izvr. ur) (1999: 167), Hudeček i Mihaljević 2013, 2014.; implicitno i svi ostali autori koji unutar skupine posvojnih pridjeva razlikuju podskupinu odnosnih (ili unutar skupine odnosnih skupinu posvojnih) jer se u konačnici dobivaju dvije skupine pridjeva koje se formalno razlikuju tvorbenim sufiksima, v. 6. bilješku.

<sup>6</sup> Tako ima Maretić (1963: 204) (ne definira naziv *posvojni pridjev*, ali se to može zaključiti implicitno, tj. iz primjera) i Brabec, Hraste i Živković (1966: 83). Pavešiću su (1971: 356) primjeri posvojnih pridjeva: *bratova slika, očev sat, majčina ljubimica* (pripadanje u užemu smislu), ali i *državna zastava, njemačka gramatika, jelenja koža, željeznički kolodvor, konjske trke*. Pavešić napominje: „Neki gramatičari smatraju da je takve pridjeve (posvojne, napomena autora), zbog šireg opsega u upotrebi, bolje zvati odnosnim pridjevima, jer ne izriču samo pripadanje u pravom smislu, nego tek posvojni odnos pridjeva prema imenici.” Težak i Babić u starijim izdanjima gramatike (1992: 99) po značenju razlikuju opisne ili kvalitativne pridjeve (označuju kakvo je što), gradivne ili materijalne pridjeve (označuju od čega je što) te posvojne ili posesivne pridjeve (označuju čije je što). Za posvojne pridjeve navode primjere: *bratov, očev, tetkin, susjedov, općinski, majčin, stričev, seoski, zadružni, ovčji, kozji, kravlji*. U kasnijim izdanjima njihove *Gramatike hrvatskoga jezika* pridjevi se dijele na opisne ili kvalitativne i odnosne ili relacijske (2005: 115). U tu su drugu skupinu uključeni i pridjevi tvoreni nastavcima *-ov*, *-ev*, *-in* i pridjevi tvoreni nastavcima *-ski*, *-ji*, *-ni* itd. te pridjevi koji označuju prostor (*gornji, donji, prednji, stražnji*) i vrijeme (*prošli, sadašnji, budući* itd.) U kasnijim se izdanjima nalazi i poglavlje o sintaksi u kojemu se kaže da se posvojnim genitivom izriče podrijetlo (*sin staroga ribara*) i pripadnost (*povijest čovječanstva*). Na 293. stranici nalazi se normativno pravilo u kojemu autori upotrebljavaju naziv *posvojni pridjev* koji NE upotrebljavaju u poglavlju o morfologiji, tj. tamo ga spominju kao naziv koji se upotrebljavao u starijim gramatikama (nije jasno je li se upotrebljavao kao naziv istoznačan nazivu *odnosni pridjev* u značenju kako ga autori upotrebljavaju u izdanju iz 2005.): „Posvojni genitiv ne treba upotrebljavati kad se umjesto njega može upotrijebiti posvojni pridjev. Umjesto: *knjiga od Zdenke, kuća oca, kći od tetke* valja reći: *Zdenkina knjiga, očeva kuća, tetkina kći.*” Također se kaže da se posvojni genitiv upotrebljava kad je uz njega atribut ili apozicija te kad se od imenice ne tvori odgovarajući posvojni prid-



Usto se u normativnim priručnicima i nazivom *posvojni genitiv*<sup>7</sup> označuju različiti pojmovi.<sup>8</sup> Neki autori objektni i subjektni genitiv uključuju u posvojni genitiv (Maretić 1963; Pavešić 1971), neki ga određuju kao genitiv koji izriče pripadnost i podrijetlo (Težak i Babić 2005), neki donose primjere samo za živoga posjedovatelja – iako se zbog maloga broja primjera ne može zaključiti znači li to da se posvojnim genitivom obvezatno izriče pripadanje živomu posjedovatelju (Silić i Pranjković 2005),<sup>9</sup> ali većina ga ne povezuje sa živim posjedovateljem. U poglavlju o genitivu (1963: 564) Maretić upotrebljava nazive *posvojni genitiv* i *genitiv pripadanja*. Nije međutim jasno je li riječ o sinonimnim nazivima ili ih on kako razlikuje. Kriterij koji Kuna navodi (da bi se moglo govoriti o posvojnome genitivu, on mora zadovoljavati kriterij preoblike u rečenicu s glagolom *imati*) u pravilu se ne uzima u obzir te bismo, bez obzira na to kako pravilo glasi u različitim priručnicima, mogli kazati da se iz većine danih primjera (Brabec, Hraste i Živković, Težak i Babić) može iščitati da se pravilo ne odnosi na posvojni genitiv kako ga opravdano određuje Kuna. Bez obzira na to što ti priručnici upotrebljavaju naziv *posvojni genitiv*, primjeri pokazuju da prema njima pravilo o preoblici obuhvaća i posvojni

---

jev (*sic!*) kao u primjerima *granice carstava*, *zapovjednik bojne*, *stanovnici mlake* (jer *carske granice* i *mlačni stanovnici* znači nešto drugo, a od imenice *bojna* ne može se izvesti pridjev). Silić i Pranjković (2005: 133) odnosne pridjeve uključuju u nadređenu skupinu posvojnih: „U posvojne pridjeve u širem smislu ubrajaju se i pridjevi kojima se iskazuje odnos, kojima se odgovara na pitanje *na što?* (se odnosi). Zato ih nazivamo odnosni (relativni) pridjevi. Takvo značenje ima npr. pridjev *gradska* uz imenicu *kuća* (*gradska kuća*).”

<sup>7</sup> Bilo bi logično da se pridjev *posvojni* i u svezi *posvojni pridjev* i u svezi *posvojni genitiv/dativ* upotrebljava u istome značenju. Ako se posvojnost u posvojnome genitivu vezuje uz živoga posjedovatelja, tako bi trebalo biti i u posvojnome pridjevu, što bi tvorbeno ograničilo značenjsku skupinu posvojnih pridjeva na pridjeve tvorene sufiksima *-ov*, *-ev*, *-in* (i to ne sve: *tvrtkin*, *Vladin* itd.); ali ti se pridjevi mogu metonimijski protumačiti kao skup živih posjedovatelja).

<sup>8</sup> Usto se od priručnika do priručnika razlikuje i podjela genitiva. Iako se najčešće izrijekom navodi da je riječ o podjeli prema značenju, vrlo se često uz posvojni, objasnidbeni, dijelni, vremenski itd. genitiv govori npr. i o subjektnome i objektnome genitivu te u okviru značenjske podjele spominju i neke druge sintaktičke funkcije (logičkoga objekta, objekta uz glagole primicanja; pa i slavenski je genitiv, koji se spominje u svim podjelama, sintaktička, a ne značenjska kategorija).

<sup>9</sup> U odjeljku o posvojnome genitivu (2005: 201) donose se primjeri u kojima posjedovatelj uvijek ima oznaku živo; tako je i u primjerima koji oprimjeruju pravilo: „Ako je jednočlan, preobličuje se u pridjev, npr. sestra **prijatelja** → **prijateljeva** sestra, kuća **brata** → **bratova** kuća, pjesme **Ujevića** → **Ujevićeve** pjesme.” Na drugome se mjestu kaže: „U sintagmemima tipa *dom umirovljenika*, *igralište Dinama* ili *baština naših predaka* GT označuje predmet (u širemu smislu), a ZT onoga komu predmet pripada, onoga koji je posjednik, vlasnik predmeta.” Riječ je dakle o posvojnome genitivu. I u tim se primjerima pojavljuje samo živ posjedovatelj (Dinamo metonimijskim prijenosom također možemo razumjeti kao živoga posjedovatelja).



genitiv, i genitiv cjeline (koji neki priručnici uključuju u posvojni genitiv), i subjektni genitiv (koji također neki priručnici uključuju u posvojni genitiv), i objasnidbeni genitiv.

### 3.2. Ograničavanje pravila na posvojni genitiv ili genitiv općenito

Već smo pokazali da se posvojni genitiv u različitim priručnicima određuje različito, što otežava interpretaciju normativnoga pravila. Dodatni je problem što se u nekim priručnicima i radovima preoblika adnominalnoga genitiva u pridjev povezuje samo s posvojnim genitivom (koji se određuje na različite načine), u nekima se i izrijekom kaže da je ona moguća i u drugim vrstama genitiva, npr. subjektnome: „Ako je takav genitiv jednočlan, također se može preoblikovati u posvojni pridjev, npr. *povratak ratnika* u *ratnikov povratak*, *izvještaj predsjednika* u *predsjednikov izvještaj*.” (Silić i Pranjković 2005: 201), „Ako je u genitivnome izrazu sa značenjem pripadnosti ili subjektnim značenjem samo imenica (bez vlastitog atributa) u jednini, taj se genitivni izraz najčešće može zamijeniti posvojnim pridjevom” (Hudeček, Mihaljević i Vukojević (izvr. ur) 1999: 270), objektnome: „Kad se rečeni pridjevi (posvojni, op. a.) uzimaju i mjesto objektnoga genitiva..., npr. što se tiče gradskoga popravljanja (tj. popravljanja gradova).” (Maretić 1963: 463).<sup>10</sup> Primjere koje u svojim gramatikama donose Težak i Babić i Brabec, Hraste i Živković komentira i Kuna (1999) te upozorava da se tamo kao primjer posvojnoga genitiva donose i primjeri drugih vrsta genitiva (vidi 1. bilješku). U početnoj razradbi nazive ustroja *imenica + genitiv* pokušali smo razvrstati prema značenju genitivne skupine na primjere posvojnoga genitiva, genitiva cjeline, gradivnoga genitiva, subjektnoga genitiva, objektnoga genitiva, objasnidbenoga genitiva i genitiva svojstva. Takav se pristup nije pokazao posve svrhovitim, tj. pokazalo se da se određena pravila mogu oblikovati za genitiv cjeline, objektni genitiv i gradivni genitiv. (U prva dva slučaja zamjena genitiva pridjevom ne provodi se, u trećemu se provodi.) Isto tako, mogućnost zamjene postoji kad je riječ o posvojnome genitivu kojim se označuje živ posjedovatelj, ali u znanstvenome se nazivlju i tako u tome slučaju dosljedno upotrebljavaju nazivi ustrojstva *pridjev + imenica* te ne ulaze u sinonimne odnose s istoznačnim nazivima *imenica + imenica u genitivu*. U ostale se tri skupine nije moglo uspostaviti jasnije pravilo, u prvome redu zbog različitoga poimanja posvojnoga genitiva te njegova djelomičnoga preklapanja s objasnidbenim genitivom i genitivom svojstva. Analizom većega broja primjera zaključili smo

<sup>10</sup> „Objektni se genitiv u pravilu ne preoblikuje u posvojni pridjev. Štoviše, takva preoblika u najvećem broju primjera uopće ne dolazi u obzir, npr. prema *gradnja kuće* ne dolazi u obzir \**kućna gradnja* ni prema *slušanje glazbe* \**glazbeno slušanje*.” (Silić i Pranjković 2005: 202).



da važnu ulogu ima činjenica da neke imenice uvode dopunu u genitivu (većina ih je odglagolskih, ali neke i nisu) te je cilj ovoga rada i potaknuti terminologe na prepoznavanje semantičkih skupina takvih imenica za pojedina stručna područja. To bi omogućilo stvaranje usklađenih kohiponimnih naziva.

### 3.3. *Uvjeti u kojima zamjena ustrojstva pridjev + imenica ustrojem imenica + imenica u genitivu nije moguća*

Sljedeći je problem u tome što se nedovoljno jasno donose uvjeti u kojima zamjena nije moguća. Kuna izlučuje dva ograničavajuća čimbenika koji se pojavljuju u najvećem dijelu normativnih priručnika (1999: 1) (genitiv s odredbom i nemogućnost izvođenja pridjeva), ali u ukupnoj se normativnoj literaturi i radovima može iščitati da zamjena nije moguća u sljedećim sintaktičkim, tvorbenim i semantičkim uvjetima:

- kad uz adnominalnu imenicu stoji atribut<sup>11</sup>, apozicija ili odnosna surečenica
- kad je adnominalna imenica u genitivu množine (Pavešić 1971: 436; Hudeček, Mihaljević i Vukojević 1999: 270; Kuna 1999: 6; Silić i Pranjković 2005: 201)
- kad je riječ o objektnome genitivu (Pranjković i Silić 2005: 202)<sup>12</sup>
- kad se genitivom izriče neodređenost, za razliku od pridjeva kojim se izriče određenost (npr. *hod balerine* nije isto što i *balerinski hod*, *glava žene* nije isto što i *ženina glava* (Hudeček, Mihaljević i Vukojević 1999: 270; Kuna 1999: 5; Belaj 2014: 281)<sup>13</sup>)
- kad postoji prepreka u izvođenju pridjeva
- kad se adnominalnom imenicom u genitivu jednine označuje skupina istovrsnih jedinka – tada ona ima množinsko značenje (npr. *prava su djeteta*, *Dužnost je stanara da redovito plaća troškove čišćenja zgrade*. – takva je uporaba

<sup>11</sup> Iako je to ograničenje stalnica u normativnim priručnicima, preoblika je katkad moguća i u genitivu osobine (kvalitativnome genitivu) kad uz adnominalnu imenicu stoji atribut (vidi točku 4.2.1.).

<sup>12</sup> O tome vidi točku 4.3.5.

<sup>13</sup> Kako se značenje genitiva udaljava od posvojnoga i približava odnosnomu pokazuje Belaj (2014: 281) na primjerima *djetetova duša – duša djeteta – dječja duša*, *ženina glava – glava žene – ženska glava* itd. te to objašnjava s aspekta kognitivne gramatike: „U tom je smislu jasno kako se značenje genitiva u navedenim i drugim sličnim primjerima udaljava od posvojnoga i približava odnosnomu, dok se samo genitivno kodiranje besprijedložnih postmodifikatora u tim primjerima također može dodatno rasvijetliti na temelju uočljive sustavnosti na semantičkome planu, tj. s obzirom na položaj genitivnih referenata u još jednoj konceptualno utemeljenoj hijerarhiji, koja se u kognitivnoj gramatici naziva hijerarhijom određenosti.”





karakteristična za administrativni funkcionalni stil standardnoga jezika) (Hudeček, Mihaljević i Vukojević 1999: 270; Kuna 1999: 5; Hudeček i Mihaljević 2013: 257)

- općenito, kad se zamjenom genitiva pridjevom mijenja značenje sintagme.<sup>14, 15</sup>

### 3.4. Zaključak

S obzirom na to da smo pokazali da u normativnim priručnicima vlada neusuglašenost, za daljnju razradbu uzimamo polazišnim normativno pravilo kako je definirano u Hudeček i Mihaljević (2013: 257): „Sintagmu u kojoj je glavni dio imenica, a zavisni sintagma u genitivu u standardnome jeziku treba, kad je to moguće, zamijeniti sintagmom kojoj je zavisni dio pridjev.“ Pritom se u potpunosti slažemo s Brankom Kunom koji je pokazao da se posvojni genitiv i posvojni pridjev moraju razumjeti tijesno povezani s kategorijom posvojnosti. Smatramo međutim da je navedeno pravilo široko prihvaćeno u terminološkome normiranju bez obzira na izvorno pravilo (a pokazali smo da je o izvornome pravilu teško govoriti jer se ono izgubilo u terminološkoj neusklađenosti) te se danas u stručnome nazivlju veoma često nalaze sinonimni parovi naziva ustrojstava *imenica + imenica u genitivu / pridjev + imenica*. Analizom takvih naziva pokušali smo dati neke opće smjernice koje bi mogle pomoći pri razrješavanju sinonimije u nazivlju. U daljnjoj ćemo razradbi tu odredbu dopuniti tako da ćemo pokazati da postoje i neki slučajevi u kojima zamjenu u normiranju nazivlja ne treba provoditi. Važno je reći da se terminološko normiranje ne provodi na pojedinačnim nazivima, nego na kohiponimnim skupinama te da njime naglašeno upravlja terminološko pravilo da naziv mora biti usklađen s ostalim nazivima u istome terminološkom sustavu i odražavati svoje mjesto u njemu (Hudeček i Mihaljević 2012: 75). S obzirom na pokazanu terminološku neusuglašenost normativnih priručnika te veliko razilaženje u razumijevanju posvojnoga genitiva (koje je posljedica različitoga tumačenja posvojnosti), analizi

<sup>14</sup> Mijenja li zamjena značenje izraza, genitiv se ne zamjenjuje pridjevom (*praznik rada* ne treba mijenjati u *radni praznik*, *siromaštvo masa* ne treba mijenjati u *masovno siromaštvo*, *troškove materijala* ne treba mijenjati u *materijalni troškovi*, *teret financiranja* ne treba mijenjati u *financijski teret*). U tu skupinu ulaze i skupine kojima se adnominalnim genitivom označuje institucija, a ne osoba, npr. *ured predsjednika*, *ured ravnatelja*.

<sup>15</sup> Te kad je riječ o prezimenu (npr. *kuća Dobrilovića*) (Maretić 1963: 564; Katičić 1991: 422; Kuna 1999: 5) – Katičić za takve sintagme kaže da su u standardnome jeziku obilježene kao „jedar pučki izraz”.



naziva ne pristupamo (u prvome redu) s obzirom na funkciju i značenje genitiva.<sup>16</sup> Nazive analiziramo u prvome redu sa sintaktičkoga aspekta (valentnost imenica<sup>17</sup>), a semantički kriterij primjenjujemo samo tamo gdje je relevantan (genitiv cjeline, gradivni genitiv).<sup>18</sup>

## 4. Razradba

### 4.1. Nazivi ustrojstva pridjev + imenica (*bez sinonimnoga ustrojstva imenica + imenica u genitivu*)

#### 4.1.1. Nazivi s pridjevom izvedenim od imena

Uz nazive *pridjev + imenica* u pravilu se ne upotrebljavaju nazivi *imenica + imenica u genitivu* ako je riječ o pridjevu izvedenu od imena. To je ujedno i jedina u praksi gotovo u potpunosti potvrđena sustavna uporaba naziva ustrojstva *pridjev + imenica* uz koju ne supostoji, bolje ili slabije potvrđena, i uporaba (sinonimnoga ili značenjski razjednačenoga) naziva ustrojstva *imenica + imenica u genitivu*.

<sup>16</sup> Usporedbom i analizom popisanih tipova utvrdili smo da je zapravo riječ o dvama kriterijima podjele imeničkih atributa u genitivu, a to su gramatička funkcija genitiva (subjektni i objektni genitiv) te semantička funkcija genitiva (genitiv vremena, posvojni genitiv, genitiv cjeline, dijelni genitiv, genitiv sadržaja, objasnidbeni genitiv, genitiv svojstva). Tu je riječ o terminološkoj nepreciznosti koja, međutim, ne utječe bitno na daljnu razradbu ovoga rada. Naime, lako bismo se mogli ograničiti samo na semantičke funkcije genitiva te umjesto subjektnoga i objektnoga genitiva govoriti npr. o genitivu vršitelja radnje i genitivu trpitelja radnje.

<sup>17</sup> Pod valentnošću imenica razumijeva se sposobnost imenica da otvaraju slobodna mjesta drugim riječima u određenim oblicima. Imeničke dopune u pravilu su atributi. Glagolske imenice tvorene od prijelaznih glagola i odglagolske imenice tvorene od tih glagola u pravilu otvaraju mjesto imenskoj dopuni u genitivu. Međutim, i neke druge imenice, okupljene u pojedine semantičke skupine otvaraju mjesto dopunama u određenim padežima (Kapllani 2013: 133). U ovome radu zanimaju nas one imenice koje otvaraju mjesto dopuni u genitivu (to ne mora biti jedina dopuna kojoj otvaraju mjesto) jer je to jedan od temelja za značenjsko razlučivanje ustrojstava *pridjev + imenica* i *imenica + imenica u genitivu*.

<sup>18</sup> Uz spomenuta ustrojstva postoji u terminološkoj praksi, a i u općemu jeziku i treće konkurentno ustrojstvo. Ako u engleskome jeziku stavimo imenicu ispred druge imenice, prva imenica dobiva pridjevnu funkciju, ali i postupkom konverzije postaje pridjev. Taj se ustroj često prenosi i u hrvatski, pa dobivamo ovakve primjere: *web-stranica*, *web-servis*, *internet-stranica*, *Ann Arbor klasifikacija*. Često se ista skupina dviju imenica piše i sa spojnicom (kao polusloženica) i bez nje. Dvije imenice i polusloženice ne uklapaju se lako u hrvatski jezični sustav, pa ih treba, kad je to moguće, zamijeniti nazivima ustroja *pridjev + imenica* ili *imenica + imenička odredba* (prijedložna ili besprijedložna). Dakle, u gornjim primjerima treba *mrežna stranica*, *mrežna usluga*, *internetska stranica*, *anarborska klasifikacija*.



U nazivlju su veoma česti eponimski nazivi, tj. nazivi koji uključuju ime onoga po komu ili čemu je što nazvano. Oni se u načelu ostvaruju u ustrojstvu *pridjev (izveden od imena) + imenica*: *Millerovi indeksi*, *Peltierov efekt*, *trojanski konj*.<sup>19</sup> Problemi se pojavljuju tek ako je sastavni dio naziva ime ženske osobe, npr. *Apgar-indeks*. Riječ je o indeksu vitalnosti po Virginiji Apgar. Kad je riječ o nazivima koji uključuju prezimena muških osoba, od njih se izvodi posvojni pridjev, npr.: *Pitagorin poučak*. Od prezimena ženske osobe ne može se izvesti pridjev, tj. pridjev koji se može izvesti (u ovome slučaju *Apgaričin*, prema razgovornome ženskom prezimenu *Apgarica*) ne pripada standardnomu jeziku, nego neformalnoj, ne osobito pristojnoj komunikaciji. Stoga bi taj naziv posve usklađen s pravilima standardnoga jezika morao uključivati i ime, pa glasiti *indeks Virginije Apgar*. Nedostatak je toga naziva njegova dužina i neprihvaćenost u medicinskoj struci. U ovoj se skupini potvrđuje pravilo koje se provodi u praksi, tj. u njoj se provodi zamjena genitiva pridjevom.

## 4.2. Nazivi ustrojstva imenica + imenica u genitivu (bez sinonimnoga ustrojstva pridjev + imenica)

Popis ograničenja u zamjeni ustrojstava *imenica + imenica u genitivu* ustrojstvima *pridjev + imenica* koji smo naveli, a koji je ekscerpiran iz svih pregledanih normativnih priručnika, potvrđuje se i u pregledanome korpusu, najčešće kad je riječ o nazivima u kojima se nalazi adnominalni genitiv s odredbom. Uz takve nazive u pravilu, ponajprije zbog tvorbenih ograničenja, ne postoji sinonimni naziv ustrojstva *pridjev + imenica*.

### 4.2.1. Nazivi s višerječnim genitivom

U skladu s općim normativnim načelima i tvorbenim preprekama, adnominalnomu višerječnom genitivu u pravilu ne konkurira ustrojstvo *pridjev + imenica*: *logika prvoga reda*, *aluminijaska slitina/legura*<sup>20</sup> *visoke čvrstoće*, *proizvodna linija srednje*

<sup>19</sup> Takvi su nazivi česti u mnogim strukama: *Bartholinijeva žlijezda*, *Tiedmannova žlijezda*, *Readova klasifikacija*, *Liberkühnove kriptе*, *Brunnerove žlijezde*, *Langerhansovi otočići*, *Oddijev mišić*, *Downov sindrom*, *Alzheimerova bolest*, *Schantzov ovratnik*, *Liberkühnove kriptе*, *Brunnerove žlijezde*, *Langerhansovi otočić*, *Pančičeva omorika*. Ako se ujedineju prezimena dvoje ili više ljudi, pridjev se tvori samo od posljednjega prezimena, a između prezimena stavlja se spojnica, npr. *Kant-Laplaceova hipoteza*, *Zollinger-Ellisonov sindrom*, *Creutzfeldt-Jakobova bolest*.

<sup>20</sup> Oba su naziva u usporednoj uporabi. Učestalost naziva *legura* je veća, čemu doprinose i višerječni nazivi *legirani elementi*, *legirani čelik*, *niskolegirani čelik*, *visokolegirani čelik*, koji nemaju



*veličine, primjena kliznih ležajeva, područje plastične deformacije, proizvodnja električne energije, čestice za očvršćenje vrlo visoke tvrdoće, okruženje virtualne stvarnosti, tehnike mokroga zavarivanja* itd.

Ustrojstvo *pridjev + imenica* može se pojaviti u onim slučajevima u kojima je od genitivne skupine (u pravilu) u višerječnome adnominalnom genitivu moguće izvesti pridjev, npr. *ured javnoga bilježnika / javnobilježnički ured, priručnik sudske medicine / sudskomedicinski priručnik*.

Mogućnost je takvih preoblika razmjerno rijetka. Mogli bismo opće pravilo o zamjeni genitiva pridjevom tamo gdje se ne mijenja značenje protegnuti i na te slučajeve (na slučajeve u kojima postoji mogućnost preoblike višerječnoga adnominalnog genitiva), ali pri terminološkome normiranju treba neprekidno imati na umu da naziv mora biti usklađen s istorednim nazivima te da zamjena koja se provodi (koja je moguća) samo na jednome nazivu u kohiponimnome nizu ne mora biti opravdana iako je u skladu s kojim drugim terminološkim načelom.<sup>21</sup> Uz tu ogradu, tamo gdje je zamjena moguća, i gdje se njome ne mijenja značenje, treba je u znanstvenome nazivlju provesti.

Pritom treba imati u vidu da se takva zamjena adnominalne skupine u genitivu pridjevom (kad je tvorbeno moguća) ne može provesti automatski. Iako je moguća zamjena *priručnik sudske medicine > sudskomedicinski priručnik / praktikum sudske medicine > sudskomedicinski praktikum*, nikako npr. nije moguća zamjena *profesor/predavač sudske medicine > sudskomedicinski profesor/predavač*. Ta će se činjenica pokazat veoma važnom u našoj daljnjoj razradbi i objašnjavanju zašto bismo nekim nazivima ustrojstva *imenica + imenica u genitivu* dali prednost pred nazivima *pridjev + imenica* te tako naizgled išli usuprot normativnomu pravilu. Važno je naime i za daljnju razradbu, u kojoj ćemo iznijeti svoje argumente za uporabu ustrojstva *imenica + imenica u genitivu* (uz koje supostoji ili je tvorbeno moguće ustrojstvo *pridjev + imenica*), kazati da se pri navođenju ograničenja za uporabu ustrojstva *pridjev + imenica* u normativnim priručnicima ne uzima u obzir činjenica da imenice tvorene od prijelaznih glagola (glagolske i odglagolske) otvaraju mjesto dopuni u genitivu. To se ne ograničuje samo na odglagolske imenice,

---

sinonimne parove *\*slitinski elementi, \*slitinski čelik* itd. Pretežito se upotrebljava i jednorječni naziv *superlegura* (a ne *superslitina*) te glagol *legirati*. Naziv *slitina* imao bi u nazivlju prednost temeljem toga što je riječ o nazivu domaćega podrijetla (*legura* je riječ latinskoga porijekla), ali ima manje tvorbene mogućnosti od naziva *legura*, pa je i to razlog njegovoj rjeđoj uporabi.

<sup>21</sup> Tako se i svojedobno predloženi naziv *suosnik* kao kraća zamjena za dvorječni naziv *suosni kabel* nije uklopio u kohiponimni sustav vrsta kabela u kojemu se nalaze dvorječni nazivi uspostavljeni po modelu *pridjev + kabel*.



ali se kod njih najočitije prepoznaje. Imenica *profesor* (vjerojatno analogijom) otvara mjesto dopuni u genitivu kao i odglagolska imenica *predavač*.

#### 4.2.2. Nazivi s imenicom u genitivu od koje se ne može izvesti pridjev

Od nekih imenica nije moguće izvesti pridjev. To su glagolske imenice na *-nje* (*stanje mirovanja, stanje izuzeća, stanje opterećenja, zakoni gibanja, analiza trošenja, metalurgija zavarivanja, otpor trenja, duljina djelovanja, vijek trajanja, energija zračenja*)<sup>22</sup>, *-će* (*kut ulegnuća*), imenice na *-ost* (*granica elastičnosti, modul elastičnosti, modul savitljivosti*) (iako tu ima iznimaka poput *svjetlosni*; tu treba razlikovati *svjetlosno zagađenje* (kakvo zagađenje: 'zagađenje prouzročeno svjetlošću') i *lom svjetlosti* (lom čega: imenica *lom* (tvorbena povezana s prijelaznim glagolom *lomiti*) zahtijeva dopunu u genitivu), *vjerojatnosni prostor, vjerojatnosni postupak* i *izračun vjerojatnosti* itd. te ostale imenice kod kojih postoje zapreke u izvođenju pridjeva (*stopa rasta*) ili se pridjev jednostavno nije ustalio u terminološkome sustavu (vidi točku 4.3.3.), pa se upotrebljavaju samo ustrojstva s genitivom: *poklopac kućišta, nož pile, čelo ventila*. Takve se imenice (od kojih se uobičajeno ne izvodi pridjev) nalaze u najvećemu broju u nazivima kojima se izražava odnos dio – cjelina, koji se i tako stabilno izražava ustrojem *imenica + imenica u genitivu* (vidi točku 4.3.3.).

#### 4.3. Sinonimni nazivi – načela za davanje prednosti (preporučeni naziv)

U ostalim se skupinama naziva upotrebljavaju kao sinonimni nazivi ustrojstva *pridjev + imenica* i *imenica + imenica u genitivu*. Katkad prevladavaju jedni, katkad drugi, ali u uporabi su oba te se tako krši terminološko pravilo o nepoželjnosti sinonimije u nazivlju.<sup>23</sup> Takvih je primjera veoma mnogo, a ovdje navodimo samo neke:

<sup>22</sup> Katkad se preoblika provodi sa zamjenskim pridjevom, to jest s pridjevom koji nije izveden od one imenice koja se pojavljuje u nazivu ustrojstva *imenica + imenica u genitivu*, npr. u primjeru *serija proizvodnje > proizvodna serija, faktor proizvodnje > proizvodni faktor, faza proizvodnje > proizvodna faza, plan proizvodnje > proizvodni plan, troškovi proizvodnje > proizvodni troškovi, planiranje provedbe > provedbeno planiranje, bilanca plaćanja > platna bilanca*.

<sup>23</sup> „Postojanje istoznačnih naziva za terminološki sustav nije dobro, pa bi svakako bilo nužno među nazivima koji označuju isti pojam odabrati jedan, i to onaj koji je prema terminološkim načelima najbolji. Pri sređivanju nazivlja određene struke jednomu od istoznačnih naziva treba dati prednost pred ostalima ... jer sinonimija u nazivlju nije poželjna” (Hudeček i Mihaljević 2012: 69).



**imenica + imenica u genitivu**

*kut pristupa*  
*podešavanje kočnica*  
*osovina kočnice*  
*krilo zrakoplova*  
*zaštita bilja*  
*otpuštanje topline*  
*problem hijerarhije*  
*ruka robota*  
*sila udara*  
*troškovi obradbe*  
*mjesto zavara*  
*disk propelera*  
*nesigurnost mjerenja*  
*bilanca plaćanja*  
*faktor tržišta*  
*mjerilo tipa*  
*pravilo klasifikacije*  
*ovjera suda*  
*uvjeti mjerenja*

**pridjev + imenica**

*pristupni kut*  
*kočničko podešavanje*  
*kočnička osovina*  
*zrakoplovno krilo*  
*biljna zaštita*  
*toplinsko otpuštanje*  
*hijerarhijski problem*  
*robotska ruka*  
*udarna sila*  
*obradbeni troškovi*  
*zavarno mjesto*  
*propelerski disk*  
*mjerna nesigurnost*  
*platna bilanca*  
*tržišni faktor*  
*tipno mjerilo*  
*klasifikacijsko pravilo*  
*sudska ovjera*  
*mjerni uvjeti*

Kao sinonimni nerijetko se upotrebljavaju i oni nazivi koji se posve očito značenjski razjednačuju, npr. *zaštita bilja* ('zaštita usmjerena bilju') i *biljna zaštita* ('zaštita sastavljena od biljnih sastojaka'; vrsta zaštite za razliku od npr. *kemijske zaštite*) *pismenost medija* ('pismenost koju imaju mediji, kakva jest u medijima') i *medijska pismenost* ('pismenost za medije').

Analizom velikoga broja primjera zaključili smo da se mogu formalizirati neke okolnosti u kojima zamjena genitiva pridjevom, koja se u terminološkoj praksi katkad provodi i zbog nedovoljno dorečenoga normativnog pravila te za posljedicu ima sinonimne nazive ustrojstava o kojima je riječ, nije potrebna. Navodimo prvo niz slučajeva (*svi su povezani s činjenicom da neke imenice zahtijevaju dopunu u genitivu*) u kojima se jasno mogu značenjski razjednačiti neka ustrojstva *imenica + imenica u genitivu* i *pridjev + imenica*.

4.3.1. I neki normativni priručnici spominju izriječkom da se objektni genitiv ne zamjenjuje pridjevom (Pranjeković 2005: 202). Smatramo da se to pravilo može razumjeti mnogo šire. ***Pridjevom općenito ne treba zamjenjivati genitiv koji se nalazi uz odglagolsku imenicu tvorenu od prijelaznoga glagola kad se izriče na čemu se radnja koju označuju ili radnja koju označuje s njima povezani glagol***



**vrši** jer takve imenice zahtijevaju dopunu u genitivu: *ispitivanje istrošenosti, opterećenje ležaja, naprezanje remena, prevlačenje metala, upijanje vlage, spajanje cijevi, opterećenje vratila*, ali i na ostale s prijelaznim glagolom tvorbeno povezane imenice: *ljevaonica mjedi, obrada metala, pritisak spojke, pojava puknuća, spoj cijevi, lom svjetlosti, gubitak energije, prijenos energije*.

Ti se nazivi značenjski razjednačuju od naziva u kojima se uz imenicu nalazi pridjev, npr. *metalno prevlačenje* (uz *prevlačenje metalom*; kojim bi se od ta dva naziva dala prednost trebalo bi odlučiti nakon uvida u to kakvoga su ustrojstva kohiponimni nazivi te to uskladiti kao kohiponimni sustav), *cijevno spajanje* (postoji i *vijčano spajanje* 'spajanje s pomoću vijka'), *cijevni spoj* (*vijčani spoj* 'spoj s pomoću vijaka'). Tim se nazivima označuje vrsta prevlačenja 'prevlačenje metalom' i vrsta spajanja 'spajanje s pomoću cijevi' i spoja 'spoj s pomoću cijevi'. Tako možemo kazati da bi neovjeren naziv *vlažno upijanje* označivao vrstu upijanja 'upijanje koje se odvija u vlažnim uvjetima', a *remensko naprezanje* 'naprezanje koje se provodi s pomoću remena'. U nazivima te vrste uvijek je moguće dodati i imenicu u genitivu, npr.: *metalno prevlačenje cijevi, vijčano spajanje elemenata*, te se ona, i kad je neizrečena, podrazumijeva.

4.3.2. **Zamjena genitiva pridjevom nije potrebna ni kad je riječ o nekim drugim imenicama koje nisu nužno u tvorbenoj vezi s glagolima, ali otvaraju mjesto dopuni u genitivu**; u ustrojstvu *imenica + imenica u genitivu* imenica u nominativu označuje da što pripada čemu (označenom imenicom u genitivu) **kao svojstvo ili mogućnost**, a naziv ustrojstva *pridjev + imenica* ima općenito značenje vrste čega. Imenice koje otvaraju mjesto imenici u genitivu u tehničkom su nazivlju npr.:

*brzina (brzina (rasprostiranja) vala, brzina rezanja, brzina kretanja, brzina reakcije, brzina broda, brzina deformacije)*

*frekvencija (frekvencija vala, frekvencija zvuka, frekvencija titranja)*

*masa (masa tijela, masa zrakoplova, masa atoma, masa sustava, masa mirovanja)*

*oblik (oblik energije, oblik jezgre, oblik kristala)*

*otpor (otpor materijala, otpor dna, otpor oblika, otpor sredstva, otpor zraka)<sup>24</sup>*

*razina (razina leta, razina mora, razina mulja, razina oblaka, razina vode, razina zvuka)*

*stanje (stanje mora, stanje neba)*

<sup>24</sup> Imenica *otpor* dvovalentna je te otvara mjesto dopunama u genitivu i u dativu.



*svojstvo (svojstvo materijala)*

*tip (tip motora, tip tračnice)*

*vrsta (vrsta motora)*

*zakon (zakoni gibanja, zakon inercije).*<sup>25</sup>

Riječ je o cijelome nizu apstraktnih imenica koje označuju kakvo svojstvo imenice ili izraza u genitivu. Iz navedenih se primjera vidi da je u tehničkom nazivlju često riječ o kakvoj fizičkoj veličini.

Drugo značenje imaju nazivi u kojima je ista nosiva imenica određena pridjevom. U njima se označuje vrsta onoga što imenica označuje, a ne pripadnost (u najširem smislu) onoga što imenica označuje (stanja, svojstva ili kakve značajke) imenici u genitivu. *Agregacijsko stanje, aktivno stanje, bestežinsko stanje, čvrsto konzistentno stanje, čvrsto stanje, kvantno stanje* i *pasivno stanje* vrste su stanja, a primjeri u kojima se uz imenicu *stanje* nalazi imenica u genitivu označuju stanja u kojima se nalaze ili se mogu nalaziti predmeti (u najširem smislu riječi, konkretni i apstraktni). To pokazuje i činjenica da i nazivi ustrojstva *pridjev + imenica* s nosivim imenicama koje smo naveli imaju (izrečenu ili neizrečenu genitivnu dopunu): *agregacijsko stanje (tvari), aktivno stanje (metala), bestežinsko stanje (tijela), čvrsto konzistentno stanje (tla), čvrsto stanje (tvari), kvantno stanje (sustava), pasivno stanje (metala)*. Ta se dopuna ne nalazi nužno u nazivu, osobito u slučaju kad je posve jednoznačna (*agregacijsko se stanje* uvijek odnosi na tvar, pa tu dopunu nije nužno navesti u nazivu; ako se odnosi samo na određenu tvar, npr. *agregacijsko stanje vode*, dopuna je obvezatna.). To vrijedi i za sve ostale navedene imenice.

U praksi su nerijetka kolebanja koja dobro opisuje ovaj slučaj: *frekvencija vala, brzina vala*, ali: *valna duljina; brijeg vala, dol vala*, ali: *valne zrake*.<sup>26</sup> Zanimljivo je da se katkad govori i o *valnoj duljini vala*<sup>27</sup>; (jer *duljina vala* nije *valna duljina*, *valna* je *duljina* 'udaljenost dviju najbližih točaka *vala* koje titraju u istoj fazi'). Ako se *brijeg* i *dol* razumiju kao dijelovi vala, tada bi i naziv *valne zrake* trebao biti uređen prema istome modelu. S druge strane, postoji i model *Sunčeve zrake*, pa je u takvim slučajevima pitanje odluke terminologa i stručnjaka kojemu će se sustavu prikloniti. To je stanje koje se susreće u svakodnevnome normiranju i bez obzira na preporuke koje se daju u ovome radu uvijek treba imati na umu da je pri prihvaća-

<sup>25</sup> Mnogi od navedenih primjera ograničeni su i tvorbom: dalje se u tekstu govori o takvim ograničenjima, pa u dijelu navedenih primjera nije ni moguće izvođenje pridjeva..

<sup>26</sup> <http://www.artrea.com.hr/skola/8FizikaOpisVala.pdf>.

<sup>27</sup> Kolika je *valna* duljina vala na slici? <http://www.artrea.com.hr/skola/8FizikaOpisVala.pdf>.





nju određenoga naziva kao preporučljivoga uz jezične čimbenike veoma važna i njegova prihvaćenost i uobičajenost u struci. Stoga smjernice koje dajemo u ovome radu mogu biti tek pomoć u budućoj uspostavi naziva i razrješenju dvostrukosti.<sup>28</sup>

#### 4.3.3. *Zamjena genitiva pridjevom nije potrebna kad je riječ o genitivu cjeline.*

Kao što imenica *dio* otvara mjesto genitivu (*dio nasljedstva, dio torte, dio pozornosti*), tako i svaka imenica kojom se označuje dio čega otvara mjesto imenici (skupini) u genitivu kojom se označuje cjelina kojoj pripada. Stoga, iako se u pregledanome korpusu mogu naći i potvrde poput *zrakoplovno krilo, kočnička papuča, dizalični lanac, propelersko vratilo, turbinska lopatica* (uz *krilo zrakoplova, papuča kočnice, lanac dizalice, vratilo propelera, lopatica turbine*), smatramo da u označavanju odnosa dio – cjelina treba pri uspostavi naziva prednost dati nazivima s genitivom.<sup>29</sup>

U pregledanome korpusu strojarskih naziva potvrđeni su ovi sinonimni parovi:<sup>30</sup>

#### **imenica + imenica u genitivu**

osovina kočnice  
papuča kočnice  
lanac dizalice  
vratilo propelera  
disk turbine  
lopatica turbine  
rotor turbine

#### **pridjev + imenica**

kočnička osovina  
kočnička papuča  
dizalični lanac  
propelersko vratilo  
turbinski disk  
turbinska lopatica  
turbinski rotor

<sup>28</sup> Jasno se, kad je riječ o nazivima koji uključuju genitiv imenice *val* i pridjev *valni* razlučuje značenje 'koji pripada valu kao njegovo svojstvo ili mogućnost' (*brijeg vala, brzina vala, čvorovi vala, dol vala, intenzitet vala, lom vala, odbijanje vala, ogib vala, snaga vala*) i 'koji se odnosi na val' (*valna duljina, valna fronta, valna funkcija, valna jednadžba, valna optika, valni broj, valni niz, valni paket, valna narav stvari*).

<sup>29</sup> Odnos dio – cjelina u standardnome jeziku u pravilu ne treba izražavati prijedložnim genitivom (*ventil od motora, lanac od dizalice*) ako ga je moguće izraziti besprijedložnim.

<sup>30</sup> U pregledanome korpusu strojarskih naziva sljedeći su nazivi koji označuju odnos dio – cjelina potvrđeni samo u obliku imenica + imenica u genitivu:

poklopac ležaja  
obloga ležaja  
posteljica ležaja  
ploča remena  
papučica spojke  
opruga spojke

dno cilindra  
poklopac cilindra  
poklopac kućišta  
vijak glavčine  
stol stroja  
navoj cijevi

nož pile  
nosač vratila  
brtva vratila  
čelo ventila.



Tu također treba biti oprezan jer se može razlikovati značenje 'koji kao dio pripada' i 'koji je namijenjen za' (tako bismo mogli razlikovati *helikopterska vrata* 'vrata namijenjena helikopteru', npr. za razliku od *zrakoplovnih vrata* 'vrata namijenjenih zrakoplovu', od *vrata helikoptera*, *vrata zrakoplova* kao naziva koji označuju odnos dio – cjelina, kao što se, primjerice razjednačuju *motorni*, npr. u *motor-no ulje* 'koji je namijenjen motoru, koji služi za motor' od genitiva *motora* u npr. *glava motora*. Drugim riječima, i tu postoji mogućnost da se, kad je to potrebno, ta značenja razjednače. Za to su dobar primjer sljedeći nazivi:

<b>imenica + imenica u genitivu 'dio – cjelina'</b>	<b>pridjev + imenica 'namjena'</b>
lanac pogona	pogonski lanac
kotač pogona	pogonski kotač
vratilo pogona	pogonsko vratilo
ventil ispuha	ispušni ventil
ventil usisa	usisni ventil

U prvome stupcu imenicama *pogon*, *ispuh* i *usis* označuje se uređaj koji omogućuje pokretanje, ispuhivanje i usisavanje (npr. *Ventil zidnoga usisavača treba biti otvoren, a ventil podnoga usisa zatvoren.*), a u drugome stupcu pridjevi *pogonski*, *ispušni*, *usisni* imaju značenje 'koji služi za pokretanje/pogon, ispuhivanje/ispuh, usisavanje/usis'. Drugim riječima, imenicama *pogon*, *ispuh* i *usis* označuje se i uređaj i radnja, one su dvoznačne.

U tehničkome nazivlju u označivanju odnosa dio – cjelina svakako je bolje upotrebljavati ustrojstvo *imenica + imenica u genitivu* zbog naprijed navedenih valencijskih razloga, a oni su podržani i činjenicom da je od mnogih naziva cjeline nemoguće izvesti pridjev ili taj pridjev nije uobičajen ni potvrđen – riječ je npr. o pridjevima *glavčinski* < *glavčina*, *vratilni* < *vratilo*, *pilni* < *pila*, *kućišni* < *kućište*, *spojčani* < *spojka* itd. te činjenicom da se tako dobiva sintaktički skladan sustav naziva kojima se označuje odnos dio – cjelina (što je u normiranju naziva iznimno važno).

Navedeno se pravilo može primijeniti na nove nazive. Na postojeće se nazive, u slučaju da je u sinonimnim nazivima jedan u pretežitoj uporabi, tj. u slučaju da se (iako u pregledanome korpusu nismo našli takvih primjera) isključivo u označavanju odnosa dio – cjelina u struci uporaba ustrojstva *pridjev + imenica* uobičajila, može se primijeniti i načelo da nazive ne treba mijenjati.<sup>31</sup>

<sup>31</sup> Temeljem toga načela u optjecaju su i neki nazivi za koje i terminolozi i stručnjaci struka kojima pripadaju znaju da nisu normativno ispravni (*Celzijev stupanj*, *deterdžent*). „Prošireniji i korisnicima prihvatljiviji naziv ima prednost pred manje proširenim” (Hudeček i Mihaljević 2012: 70). Treba



4.3.4. *Jedna od stabilnih skupina u kojoj se prednost dosljedno daje skupini s pridjevom i u kojima u terminološkome normiranju nema problema jest ona s gradivnim genitivom* (tvarnim genitivom, genitivom materije)<sup>32</sup>. U pregledanome se korpusu pojavljuju ovi sinonimni nazivi:

**imenica + imenica u genitivu**

vlakno od aramida  
odljevak od mjedi  
lim od mjedi  
vlakna od ugljika  
ležaj od keramike  
materijali od kompozita  
vlakno od stakla  
šipka od željeza  
slitina/legura od metala/kovine  
vlakno od poliamida  
beton od polimera  
kuglica (ležaja) od čelika

**pridjev + imenica**

aramidno vlakno  
mjedeni odljevak  
mjedeni lim  
ugljična vlakna  
keramički ležaj  
kompozitni materijali  
stakleno vlakno  
željezna šipka  
metalna/kovinska slitina/legura  
poliamidno vlakno  
polimerni beton  
čelična kuglica (ležaja)

U ovoj skupini u potpunosti se može primijeniti pravilo o davanju prednosti nazivu ustrojstva *pridjev + imenica*. Problemi se pojavljuju samo onda kad od imenice ne postoji pridjev ili se ne upotrebljava često (npr. *pločice od majolike / majolične pločice*) ili kad se gradivo označuje imenicom u množini, npr.: *oplata od vlakana*. Općenito se, kako smo već naveli, od pravila da se zamjena genitiva pridjevom provodi „kad god je to moguće” isključuju sintagme u kojima je imenica u genitivu množine; u navedenome slučaju teško je i izvesti pridjev (*vlakanska oplata*), tj. pridjev nije u uporabi uobičajen (upisom u tražilicu ne dobiva se nikakav odziv).

4.3.5. Među naprijed danim ograničenjima nalazi se i ograničenje koje se odnosi na uspostavu ustrojstva *pridjev + imenica* ako je u ustrojstvu *imenica + imenica u genitivu* imenica u genitivu množine. U pregledanome korpusu tehničkih naziva našli smo nekoliko takvih naziva: *elementi strojeva, smjer vlakana, krutost ležajeva*. Samo uz naziv *elementi strojeva* potvrđen je i naziv *strojni elementi*. Taj je naziv u pregledanome korpusu potvrđen mnogo rjeđe. U prilog nazivu *elementi strojeva* govore i nazivi *elementi konstrukcija, elementi računa* (imenica *element* otva-

---

ipak napomenuti da su s terminološkoga aspekta tomu pravilu nadređena pravila o tome da se prednost daje domaćemu nazivu i da naziv mora biti usklađen s pravilima hrvatskoga standardnog jezika.

<sup>32</sup> Za naziv *gradivni genitiv* odlučujemo se zbog analogije s nazivom *gradivni pridjev*.



ra mjesto dopuni u genitivu, kao i imenica *dio*, vidi točku 4.3.3.) te već spomenuto ograničenje koje spominju normativni priručnici. Nazivi *vlakanski smjer* i *ležajna krutost* nisu potvrđeni.

Pravilo se, međutim, ne može generalizirati tako da se kaže da u nazivlju ne treba provoditi zamjenu adnominalne imenice u genitivu množine pridjevom. U mnogo su slučajeva u praksi potvrđeni primjeri da se isti pojam označuje dvama nazivima: *etika medija / medijska etika*, *kompetencija medija / medijska kompetencija*, *medijska urota / urota medija*, *medijski analitičar / analitičar medija*, *medijski integritet / integritet medija*, *medijski jezik / jezik medija*, *medijski konzument / konzument medija*, *medijski pravobranitelj / pravobranitelj medija*. Neki se od tih naziva mogu jasno značenjski razgraničiti: *pismenost medija* 'pismenost kakva jest u medijima' / *medijska pismenost* 'pismenost za medije', *analitičar medija* 'osoba koja analizira medije' i *medijski analitičar* 'osoba koja analizira za potrebe medija'. Uz neke nazive ne supostoji naziv s genitivom, npr: *medijska kuća*, *medijski događaj*, *medijski div*, *medijski izvjestitelj*. Kod nekih je razgraničenje tijesno povezano s kategorijom određenosti: *etika medija* 'nekoga, određenoga medija ili nekih, određenih medija – etika hrvatskih medija, etika elektroničkih medija' i *medijska etika* 'etika u medijima, za medije općenito', ali se u stručnoj literaturi te dvije skupine upotrebljavaju kao istoznačne, u pravilu u značenju 'etika u medijima, za medije općenito'. U takvim primjerima naziv treba uspostaviti u skladu s temeljnim pravilom o preoblici (*medijska etika*, *medijska odgovornost*, *medijska kultura*, *medijska kompetencija* itd.).

## Zaključak

Nakon provedene analize izveli smo zaključke za one nazive koje smo mogli obuhvatiti sustavnim opisom. Već smo istaknuli da i prihvaćenost naziva u struci ima veoma važnu ulogu, pa se katkad stručnjaci odlučuju za uobičajeniji naziv. Uobičajili su se npr. nazivi *bolesti jetre*, *funkcija jetre* 'bolesti tj. funkcije koje ima / može imati jetra', ali samo *jetrene probe* 'probe koje se provode na jetri, koje se odnose na jetru'. To se uklapa u sustav koji smo pokušali uspostaviti jer imenice *bolest* i *funkcija* otvaraju mjesto genitivnoj dopuni. U medicinskoj struci potvrđeni su, međutim, uz nazive *bolesti pluća* i *bolesti srca* i nazivi *plućne bolesti* i (rjeđe) *srčane bolesti*. To ne krši uspostavljeni sustav, nego u prvi plan stavlja načelo prihvaćenosti u struci te se pri terminološkome normiranju treba postići dogovor stručnjaka i terminologa o takvim nazivima. Njih se može proglasiti preporučenima temeljem prihvaćenosti u struci ili temeljem pravila kojim se nastoje uspostaviti usklađeni nizovi naziva (što osobito olakšava buduće terminološko normiranje) prihvatiti sus-



tav u kojemu će se prihvatiti većinski model koji slijedi unutrašnju logiku valentnosti imenice. Ovim se radom dopunjuju ograničenja u preoblikovanju skupine *imenica + imenica u genitivu* u skupinu *pridjev + imenica*.

Ta se ograničenja mogu shematski pokazati kao ograničenja koja se formalno odnose na glavni te na zavisni dio skupine. Preoblika je nepotrebna ako je imenica koja je glavni dio skupine glagolska imenica ili odglagolska imenica od prijelaznoga glagola (takve imenice zahtijevaju dopunu u genitivu) – ako se imenička skupina može supostaviti odgovarajućoj glagolskoj skupini (*naprezanje remena – naprezati remen*, odnosno ako je značenje imenske skupine sukladno značenju istokorenskoga glagola s dopunom u akuzativu), preoblika je nepotrebna i ako je riječ o kakvoj drugoj imenici koja zahtijeva dopunu u genitivu (npr. *stanje, svojstvo, tip, vrsta, razina, brzina, koeficijent, masa* u tehničkome nazivlju), preoblika je (sukladno tomu) nepotrebna i kad je riječ o značenjskome odnosu dio – cjelina između glavnoga i zavisnoga dijela sintagme. Preoblika se ne može provesti ni kad se u zavisnome dijelu sintagme nalazi imenica od koje se ne može izvesti pridjev (imenice na *-nje, -ost, -će*) ili pridjev nije uobičajen. Dani pregled otvara i pitanje u kojoj se mjeri u nazivlju upotrebljavaju kao sinonimne skupine koje se značenjski neupitno, pogotovo s obzirom na to izriče li se njima neodređenost ili određenost, mogu razjednačiti. Pitanje je i kod skupina kod kojih je razlikovanje temeljem određenosti moguće provesti (moguće je npr. razlikovati *odgovornost medija* (određeno) i *medijsku odgovornost* (neodređeno), ali je pitanje treba li u terminološkome rječniku uvesti dvije natuknice ili samo *medijska odgovornost*. Na to također nema općega odgovora, riječ je o tome upotrebljavaju li se takve skupine u stručnoj literaturi kao sinonimne; ako je tako, u terminološki rječnik treba unijeti samo jedan naziv, to jest, ako se u njemu ne pojavljuje koje od ograničenja, prednost treba dati nazivu s pridjevom zbog njegova općenitijega značenja ‘koji se odnosi na x’.

Svjesni sve složenosti terminološkoga normiranja željeli smo ovim radom dati tek neke teorijske smjernice i usustaviti te formalizirati neke zakonitosti koje smo uočili. Rad ne daje odgovore na sva pitanja koja, kad je riječ o sinonimnim ustrojevima postavljaju stručnjaci obiju struka (i jezikoslovne i one kojoj nazivlje koje se normira pripada), ali nadamo se da ipak može u nekoj mjeri olakšati snalaženje u normiranju naziva, barem onih koji tek ulaze u koju struku i na koje se ne primjenjuje načelo prihvaćenosti.

## Literatura

Babić, Stjepan. 1990. *Hrvatska jezikoslovna čitanka*. Zagreb: Globus.



- Barić, Eugenija; Lončarić, Mijo; Malić, Dragica; Pavešić, Slavko; Peti, Mirko; Zečević, Vesna; Znika, Marija. 2005. *Hrvatska gramatika* (4. izd.). Zagreb: Školska knjiga.
- Belaj, Branimir; Tanacković Faletar, Goran. 2014. *Kognitivna gramatika hrvatskoga jezika. Knjiga prva: Imenska sintagma i sintaksa padeža*. Zagreb: Disput.
- Brabec, Ivan; Hraste, Mate; Živković, Sreten. 1966. *Gramatika hrvatskosrpskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Halonja, Antun; Mihaljević, Milica. 2006. Nazivlje bežičnih računalnih mreža. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 32. 87–108.
- Halonja, Antun; Mihaljević, Milica. 2012. *Od računalnoga žargona do računalnoga nazivlja*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2009. Načela normiranja hrvatskih naziva s primjerima iz medicinskog nazivlja. U Liker, Vojislav (ur.), *Terminologija in sodobna terminografija*, 97–110. Ljubljana: Institut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2012. *Hrvatski terminološki priručnik*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2013. Pregled gramatike hrvatskoga jezika. U Bičanić, Ante; Frančić, Anđela; Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. *Pregled povijesti, gramatike i pravopisa hrvatskoga jezika*, 125–382. Zagreb: Croatica.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2014. *Hrvatski na maturi*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica; Vukojević, Luka (izvr. ur). 1999. *Hrvatski jezični savjetnik*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Pergamena, Školske novine.
- Kapllani, Migena. 2013. Noun valences, noun head and its satellites. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies* 2(4). 133–141.
- Katičić, Radoslav. 1991. *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika*. Zagreb: HAZU, Globus nakladni zavod.
- Kereković, Snježana. 2012. *Višerječni nazivi u tehničkome engleskom jeziku i njihove prijevodne istovrijednice u hrvatskome jeziku*. Zagreb (doktorat u rukopisu).
- Kuna, Branko. 1999. Norma i posvojni genitiv bez odredbe. *Jezik* 47(1). 1–9.
- Kuna, Branko. 2001. Odnos adnominalnoga genitiva i pridjeva. U Sesar, Dubravka; Vidović Bolt, Ivana (ur.), *Drugi hrvatski slavistički kongres*, 503–509. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo – Filozofski fakultet.
- Maretić, Tomo. 1963. *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Popović, Stanko; Tonejec, Antun; Mihaljević, Milica. 2014. *Rječnik kristalografije, fizike kondenzirane tvari i fizike materijala*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Pavešić, Slavko (ur.). 1971. *Jezični savjetnik s gramatikom*. Zagreb: Matica hrvatska.



Silić, Josip; Pranjković, Ivo. 2005. *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.

Težak, Stjepko; Babić, Stjepan. 2005. *Gramatika hrvatskoga jezika. Priručnik za osnovno jezično obrazovanje*. Zagreb: Školska knjiga.

### Adrese autora:

Lana Hudeček  
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje  
Republike Austrije 16  
10 000 Zagreb  
E-mail: lhudecek@ihjj.hr

Snježana Kereković  
Fakultet strojarstva i brodogradnje  
Ivana Lučića 5  
10 002 Zagreb  
E-mail: skerek@fsb.hr

Milica Mihaljević  
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje  
Republike Austrije 16  
10 000 Zagreb  
E-mail: mmihalj@ihjj.hr

### WORD COMBINATIONS *HEAD NOUN + GENITIVE NOUN* AND *ADJECTIVE + NOUN* IN CROATIAN SCIENTIFIC TERMINOLOGY

The paper focuses on the analysis of Croatian word combinations consisting of *head noun + genitive noun* or *adjective + noun*. The analysis has been carried out on examples of scientific terms used in different fields (mechanical engineering, communicology, etc.) primarily with respect to the norm which prescribes that in standard Croatian (including Croatian scientific terminologies) the word combination consisting of *adjective + noun* is given preference if such a combination has the same meaning as a combination consisting of *head noun + genitive noun*. In view of the fact that the scientific terminology contains many word combinations which seem not to observe this rule of the Croatian norm, sources and implications of the rule are considered and the cases in which combinations *head noun + genitive noun* are not replaced by combinations *adjective + noun* are formalized. The aim of this study is to investigate the relationship between the two ways of modifying the head noun (with an adjective or a genitive noun), to identify what factors influ-



ence the possibility/impossibility to transform one combination into another and to determine the scope of the mentioned rule. By studying synonymous terms of these two combination types used in practice (e.g. *osovina kočnice* and *kočnička osovina*, *lanac dizalice* and *dizalični lanac*, *ležajna nestabilnost* and *nestabilnost ležaja*, *vratilo pogona* and *pogonsko vratilo*, *medijska odgovornost* and *odgovornost medija*, *medijski pravobranitelj* and *pravobranitelj medija*, *programski monitoring* and *monitoring programa*), the existence of which also suggests that users are not comfortable with following this rule, the terms which occur in only one of the two combination types (*os ležaja*, *dijelovi ležaja*, *ploča remena*, *glava cilindra*, *ventil motora*, *glava pile*, *brzina rezanja*, *prototip motora*, *smjer vlakana*, *bolest bubrega*, *upala jetre*; *pogonski kotač*, *usisni ventil*, *bubrežni kamenac*, *jetrene probe*) and the terms that occur in both combinations but have different meanings (*metalno prevlačenje* and *prevlačenje metala*, *medijska pismenost* and *pismenost medija*) conclusions are reached based on which the rule should be amended and modified.

**Key words:** possessive genitive; possessive adjective; scientific terminology.